

**DRUGOSTOPENJSKI MAGISTRSKI ŠTUDIJSKI PROGRAM
ARHEOLOGIJA,
UNIVERZA V LJUBLJANI, FILOZOFSKA FAKULTETA**

Predstavitev študijskega programa

1. Podatki o študijskem programu:

- Drugostopenjski magistrski študijski program *Arheologija* traja 2 leti (4 semestre) in obsega skupaj 120 kreditnih točk.
- Po uspešnem zaključku študija diplomant oz. diplomantka pridobi strokovni naslov *magister arheologije* oz. *magistrica arheologije* (okrajšano: mag. arheol.).

2. Temeljni cilji programa in splošne kompetence

Drugostopenjski magistrski študijski program študentom oz. študentkam nudi poglobljena, mednarodno primerljiva znanja s področja različnih arheoloških poddisciplin, metodologije in teorije. S kritično analizo primarnih podatkov in interpretacij v strokovni in znanstveni literaturi ter s praktičnim delom na področju pridobivanja virov v terenskih in laboratorijskih raziskavah, poterske obdelave rezultatov in študija artefaktov študentje in študentke razvijajo veščine, potrebne za samostojno strokovno in raziskovalno delo. Posebnega pomena je usposabljanje za samostojno vodenje primarnih, terenskih in drugih, raziskav, ki poteka v obliki terenskega in projektne pouka v sklopu različnih učnih enot in je integrirano v dejanske raziskave arheoloških najdišč, podatkov in gradiva.

Program je zasnovan kot nadaljevanje in nadgradnja prvostopenjskega študijskega programa Arheologija na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Prvostopenjski in drugostopenjski študijski program skupaj ponujata zaokroženo in celovito izobraževanje strokovnjakov arheologov, kar najbolje usposobljenih za samostojno delo v arheoloških institucijah, hkrati pa tudi ustrezno osnovo za nadaljevanje študija v znanstveno-raziskovalni sferi na doktorskem študiju.

Cilj študijskega programa je, da študente in študentke usposobi za samostojno strokovno delo v muzejih (poklic kustos-arheolog) in zavodih za varstvo kulturne dediščine (poklic konservator-arheolog) pa tudi v drugih javnih ustanovah in gospodarskih družbah, ki opravljajo različne arheološke dejavnosti in storitve na področju kulture, varovanja dediščine, izobraževanja, turizma in urejanja prostora. Študentje in študentke so po končanem študiju usposobljeni za delo na področju odkrivanja, dokumentiranja, varovanja, vrednotenja, predstavljanja in promocije (arheološke) kulturne dediščine, za samostojno znanstveno delo na področju arheologije, za sodelovanje v interdisciplinarnih projektih in na področju načrtovanja prostorskega razvoja.

Študijski program obenem usposablja študentke in študentke za delo v znanstveno-raziskovalnih in visokošolskih ustanovah. Pripravi jih za nadaljevanje študija arheologije oz. sorodnih disciplin in nadgradnjo znanstveno-raziskovalnih kompetenc na tretji, doktorski stopnji.

Splošne kompetence:

- Sposobnost iskanja novih virov znanja na strokovnem in znanstvenem področju.
- Veščina uporabe sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij.
- Sposobnost kritične refleksije, analize in sinteze.

- Poznavanje metod in tehnik samostojnega in neodvisnega raziskovanja.
- Sposobnost interpretacije raziskovalnih rezultatov na višji ravni.
- Razumevanje relativnosti znanstvenih spoznanj in dosežkov.
- Sposobnost uporabe raziskovalnih metod v širšem spektru problemov in v novih okoliščinah.
- Izvirnost in ustvarjalnost pri reševanju strokovnih problemov kakor tudi pri raziskovalnem delu.
- Sposobnost prevzemanja odgovornosti za vodenje in usklajevanje najzahtevnejših strokovnih nalog.
- Sposobnost organiziranja in vodenja dela v skupinah.
- Veščine terenske logistike.
- Sposobnost koncipiranja interdisciplinarnih projektov.
- Sposobnost za strokovno delo v večjezičnem (mednarodnem) okolju.
- Sposobnost samorefleksije, kritičnega in celostnega razmišljanja.
- Sposobnost razvijanja lastnih kompetenc na poklicni ravni.
- Pripravljenost na dodatno usposabljanje in vseživljenjsko učenje.

Predmetno-specifične kompetence:

- Poglobljeno poznavanje izbranih specialističnih področij znotraj arheologije.
- Obvladovanje najnovejših arheoloških teorij, interpretacij in metod.
- Sposobnost kritičnega sledenja in interpretiranja najnovejšega razvoja v arheološki teoriji in praksi.
- Razumevanje vpetosti arheologije kot vede v družbene kontekste.
- Razumevanje pomena interdisciplinarnega povezovanja arheologije.
- Sposobnost oblikovanja izvirnega strokovnega in raziskovalnega prispevka v okviru arheologije kot znanstvene discipline.
- Sposobnost načrtovanja in vodenja arheoloških terenskih in poterskih raziskav.
- Razumevanje delovanja slovenskih muzejev in zavoda za varstvo kulturne dediščine ter delovnih postopkov in nalog, ki jih opravljajo.
- Sposobnost prepoznavanja in reševanja problemov na področju evidentiranja, varovanja in promocije arheološke dediščine.
- Razumevanje pomena integralnega, družbeno odgovornega in sonaravnega upravljanja z arheološko dediščino in kulturno dediščino nasploh.
- Razumevanje vloge in pomena arheološke dediščine v prostorskem načrtovanju.

3. Pogoji za vpis in merila za izbiro ob omejitvi vpisa

Predvideno število vpisnih mest je 35 za redni študij in 5 za izredni študij.

V študijski program se lahko vpiše, kdor je končal oz. končala:

- a) študijski program prve stopnje s področja arheologije;
- b) študijski program prve stopnje z drugih strokovnih področij, če pred vpisom opravi študijske obveznosti, ki so bistvene za nadaljevanje študija v obsegu od 10 do 60 KT. Te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in jih za vsakega posameznika posebej na predlog Oddelka za arheologijo določi Odbor za študentska vprašanja in svetovanje Filozofske fakultete, kandidati in kandidatke pa jih lahko opravijo med študijem na prvi stopnji, v programih za izpopolnjevanje ali z opravljanjem diferencialnih izpitov pred vpisom v drugostopenjski magistrski študijski program;
- c) študijski program za pridobitev visoke strokovne izobrazbe, sprejet od 1. 1. 1994 do 11. 6. 2004. Pred vpisom mora opraviti študijske obveznosti, ki so bistvene za

nadaljevanje študija (diferencialne izpite iz temeljnih arheoloških predmetov), v obsegu od 10 do 60 KT. Te obveznosti se določijo glede na različnost strokovnega področja in jih za vsakega posameznika posebej na predlog Oddelka za arheologijo določi Odbor za študentska vprašanja in svetovanje Filozofske fakultete, kandidati in kandidatke pa jih lahko opravijo med študijem na prvi stopnji, v programih za izpopolnjevanje ali z opravljanjem diferencialnih izpitov pred vpisom v drugostopenjski magistrski študijski program.

Pogoje za vpis izpolnjujejo tudi kandidati, ki so končali enakovredno izobraževanje, kot je navedeno v točkah od a) do c), v tujini in se vpisujejo pod enakimi pogoji, kot veljajo za kandidate, ki so zaključili svoje šolanje v Sloveniji.

V primeru omejitve vpisa bodo:

1. kandidati in kandidatke iz točke a) izbrani oz. izbrane glede na dosežene točke, izračunane na podlagi:
 - povprečne ocene na prvostopenjskem oz. dodiplomskem študiju (60 %) in
 - ocene diplomskega izpita oz. diplomske naloge (40 %);
2. kandidati in kandidatke iz točk b) in c) izbrani oz. izbrane glede na dosežene točke, izračunane na podlagi:
 - povprečne ocene na prvostopenjskem oz. dodiplomskem študiju (40 %),
 - ocene diplomskega izpita oz. diplomske naloge (20 %) in
 - povprečne ocene diferencialnih izpitov (40 %).

4. Merila za priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih pred vpisom v program

Študentu oz. študentki se lahko priznajo znanja, usposobljenost ali zmožnosti, pridobljene s formalnim, neformalnim ali izkustvenim učenjem, ki po vsebini in zahtevnosti v celoti ali deloma ustrezajo učnim vsebinam oz. splošnim ali predmetnospecifičnim kompetencam, določenim z drugostopenjskim magistrskim študijskim programom Arheologija. O priznavanju znanj in spretnosti pridobljenih pred vpisom v skladu z določbami Statuta Univerze v Ljubljani, univerzitetnega Pravilnika o postopku in merilih za priznavanje neformalno pridobljenega znanja in spretnosti ter Pravil Filozofske fakultete odloča Odbor za študentska vprašanja in svetovanje Filozofske fakultete na podlagi pisne vloge študenta, priloženih spričeval in drugih listin, ki dokazujejo uspešno pridobljeno znanje in vsebino teh znanj, ter pridobljenega mnenja Oddelka za arheologijo in nosilcev predmetov. (Po vsebinski plati ustrezni strokovni organ odloča o ustreznosti listin oziroma o postopku formaliziranja neformalne izobrazbe in praktičnih izkušenj.) O pritožbah odloča Senat Filozofske fakultete.

Pri priznavanju znanja, pridobljenega pred vpisom, bodo upoštevana naslednja merila:

- ustreznost pogojev za pristop v različne oblike izobraževanja (zahtevana predhodna izobrazba za vključitev v izobraževanje),
- primerljivost obsega izobraževanja (število ur predhodnega izobraževanja glede na obseg predmeta), pri katerem se obveznost priznava,
- ustreznost vsebine izobraževanja glede na vsebino predmeta, pri katerem se obveznost priznava.

Pridobljena znanja se lahko priznajo kot opravljena obveznost, če je bil pogoj za vključitev v izobraževanje skladen s pogoji za vključitev v študijski program prve stopnje Arheologija, če je predhodno izobraževanje obsegalo najmanj 75 % obsega predmeta in najmanj 75 % vsebin ustreza vsebinam predmeta, pri katerem se priznava študijska obveznost. V primeru, da odbor ugotovi, da se pridobljeno znanje lahko prizna, se to ovrednoti z enakim številom kreditnih točk, kot znaša število kreditnih točk pri predmetu.

5. Pogoji za napredovanje po programu

Napredovanje po programu:

Za napredovanje v višji letnik študijskega programa mora študent oz. študentka opraviti študijske obveznosti v tolikšnem obsegu, da dosežejo 90 odstotkov KT, predpisanih s predmetnikom (54 od 60 KT) za posamezni letnik.

V primeru izjemnih okoliščin (določenih v Statutu UL, 153. Člen) pa se lahko na podlagi rešene prošnje vpišejo v višji letnik tudi tisti študentje, ki so opravili 85 odstotkov obveznosti (torej dosegli 51 KT). O tem vpisu odloča Odbor za študentska vprašanja in usmerjanje, pri čemer lahko oddelek poda posvetovalno mnenje. Manjkajoče obveznosti morajo biti opravljene do vpisa v naslednji, višji letnik.

Ponavljjanje letnika:

V skladu s 152. členom Statuta Univerze v Ljubljani ima študent oz. študentka, ki ni opravil oz. opravila vseh študijskih obveznosti za vpis v višji letnik, določenih s študijskim programom, možnost, da v času študija enkrat ponavlja letnik, če izpolnjuje s študijskim programom določene pogoje za ponavljanje. Pogoj za ponavljanje letnika v okviru predlaganega študijskega programa so:

- opravljene študijske obveznosti v skupnem obsegu 20 KT (33,3 % skupnega števila KT za posamezni letnik).

6. Pogoji za dokončanje študija

Za dokončanje študijskega programa mora študent oz. študentka opraviti vse študijske obveznosti, ki jih predpisuje študijski program in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 120 KT.

V tretjem semestru študija v dogovoru z izbranim mentorjem oz. mentorico izdelava pisno dispozicijo magistrskega dela in v četrtem semestru napiše magistrsko delo, ki ga mora uspešno zagovarjati na javnem ustnem zagovoru. Pisna dispozicija je ovrednotena s 5 KT, samo magistrsko delo pa s 25 KT. Oboje skupaj je všteto v skupno kvoto 60 KT za 2. letnik študija.

7. Prehodi med študijskimi programi

Prehodi so možni med študijskimi programi iste stopnje, torej 2. stopnje.

Prehodi so možni med študijskimi programi:

- ki ob zaključku študija zagotavljajo pridobitev primerljivih kompetenc;
- med katerimi se lahko po kriterijih za priznavanje prizna vsaj polovica obveznosti po Evropskem prenosnem kreditnem sistemu iz prvega študijskega programa, ki se nanašajo na obvezne predmete drugega študijskega programa.

Študent oz. študentka se lahko vključi v višji letnik drugega študijskega programa, če mu je v postopku priznavanja zaradi prehoda priznanih vsaj toliko in tiste kreditne točke, ki so pogoj za vpis v višji letnik javnoveljavnega študijskega programa.

Za prehod med programi se ne šteje vpis v začetni letnik študijskega programa.

Pri prehodih se lahko priznavajo:

- primerljive študijske obveznosti, ki jih je študent/-tka opravil/-a v prvem študijskem programu;
- neformalno pridobljena primerljiva znanja.

Predhodno pridobljena znanja študent/-tka izkazuje z ustreznimi dokumenti.

V skladu s 5. členom Meril za prehode med študijskimi programi lahko študenti prehajajo tudi iz univerzitetnih (nebolonjskih) študijskih programov, sprejetih pred 11. 6. 2004, na bolonjske študijske programe, pri čemer je prehod mogoč:

- le med študijskimi programi istih disciplin in
- če od kandidatovega zadnjega vpisa na univerzitetni študijski program, s katerega prehaja, nista minili več kot 2 leti, vendar pa najkasneje do konca študijskega leta 2015/2016.

O izpolnjevanju pogojev za prehod in priznavanju obveznosti, na podlagi individualne prošnje kandidata/-tke in dokazil o opravljenih obveznostih, odloča pristojni organ fakultete na predlog oddelka po postopku, ki je določen v Statutu UL.

V primeru, da ima študent/-tka opravljene obveznosti na tuji visokošolski instituciji, vloži vlogo za priznanje v tujini opravljenega izobraževanja na predpisanem obrazcu v skladu z Zakonom o vrednotenju in priznavanju izobraževanja in veljavnim pravilnikom. Vlogi priloži predpisane dokumente.

8. Načini ocenjevanja

Znanje študentov se preverja in ocenjuje po posameznih predmetih, tako da se učni proces pri vsakem predmetu konča s preverjanjem znanja in pridobljenih veščin. Oblike preverjanja znanja in načini ocenjevanja so za vsak predmet posebej opredeljeni v učnih načrtih.

Izpitni režim je usklajen s Statutom Univerze v Ljubljani in Pravilnikom o izpitnem redu Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Oblike preverjanja znanja so: ustni in pisni izpiti, kolokviji, eseji idr. pisne naloge, seminarske naloge, pisna poročila o opravljenih terenskih vajah idr. obveznostih, praktične projektne naloge in preizkusi znanja, ki jih predpisuje diplomski red (pisno magistrsko delo, zagovor).

Ocenjevalna lestvica obsega ocene od 1 do 5 (negativno) ter od 6 do 10 (pozitivno).

<i>Številčna ocena</i>	<i>Opisna ocena</i>	<i>Vsebinsko pojasnilo</i>
10	odlično	izjemni rezultati z zanemarljivimi napakami
9	prav dobro	nadpovprečno znanje, vendar z nekaj napakami
8	prav dobro	solidni rezultati
7	dobro	dobro znanje, vendar z večjimi napakami
6	zadostno	znanje ustreza minimalnim kriterijem
1–5	nezadostno	znanje ne ustreza minimalnim kriterijem

9. Predmetnik študijskega programa

Pojasnilo: P – predavanja; S – seminar; V – vaje; D – druge oblike neposrednega pedagoškega dela (predvsem projektno in terensko delo; natančneje pojasnjeno v učnih načrtih predmetov); KT – kreditne točke po evropskem sistemu kreditnih točk (ECTS; 1 kreditna točka pomeni 30 ur obremenitve študenta oz. študentke).

1. letnik	Kontaktne ure					KT
	P	V	S	D	Skupaj	
1. semester	165	75	90	0	330	30
Izbor 1 modula iz sklopa 'Arheološka obdobja'	90		90		180	17
<i>Modul 1 – Prazgodovinska arheologija</i>						
<i>Modul 2 – Antična arheologija</i>						
<i>Modul 3 – Historična arheologija</i>						
Arheološka stratigrafija in stavbna analiza	60	30			90	8
Arheološka keramologija	15	45			60	5
2. semester	180*	150*	0	120	450	30
Teoretska arheologija	30				30	4
Terensko delo		60		120	180	6
Izbor 3 predmetov iz sklopa 'Dopolnilni predmeti'	90*	90*			180	15
<i>Latinski teksti</i>						
<i>Daljinsko zaznavanje in geografski informacijski sistemi v arheologiji</i>						
<i>Geoarheologija s pedologijo</i>						
<i>Analize materialov</i>						
<i>Arheološka geofizika</i>						
Zunanji izbirni predmet	60*				60	5
Skupaj	345*	225*	90	120	780	60

2. letnik	Kontaktne ure					KT
	P	V	S	D	Skupaj	
3. semester	180*	0	90	10	280	30
Izbor 1 modula iz sklopa 'Arheološka obdobja'	90		90		180	17
<i>Modul 1 – Prazgodovinska arheologija</i>						
<i>Modul 2 – Antična arheologija</i>						
<i>Modul 3 – Historična arheologija</i>						
Zunanji izbirni predmeti	90*				90	8
Magistrsko delo 1 (dispozicija)				10	10	5
4. semester	20	0	40	20	80	30
Upravljanje z arheološko dediščino	20		40		60	5
Magistrsko delo 2 (naloga in zagovor)				20	20	25
Skupaj	200*	0	130	30	360	60

* Ker gre za izbiro študenta oz. študentke, ni mogoče predvideti dejanske oblike in števila ur izvajanja.

10. Podatki o možnostih izbirnih predmetov in mobilnosti

Notranja izbirnost (steber programa Izbirni – stroka)

Študentu oz. študentki omogoča usmeritev na posamezna strokovna področja ter pridobitev dodatnih metodoloških in jezikovnih kompetenc, ki ga oz. jo profilirajo za delo v stroki ali nadaljnji študij.

Učne enote tega stebra so razdeljene v dva sklopa, ki sta po svoji naravi obvezno-izbirna, kajti študent oz. študentka je obvezan oz. obvezana izbrati učne enote iz posameznih sklopov v predpisanem obsegu KT:

1. Arheološka obdobja (izbor po 1 modula v 1. in 3. semestru študija, vsakič v obsegu 17 KT oz. 3 predmetov; pri dveh predmetih v izbranem modulu je obvezna seminarska naloga):

Modul 1 – Prazgodovinska arheologija:

- Arheologija paleolitika in mezolitika – izbrana poglavja (5 ali 6 KT),
- Arheologija neolitika in eneolitika – izbrana poglavja (5 ali 6 KT),
- Arheologija kovinskih obdobj – izbrana poglavja (5 ali 6 KT).

Pri dveh od treh predmetov študent oz. študentka v seminarju izdelava pisno seminarsko nalogo. Vsaka seminarska naloga je ovrednotena z 1 KT.

Modul 2 – Antična arheologija:

- Klasična arheologija – izbrana poglavja (5 ali 6 KT),
- Rimski arheologija – izbrana poglavja (5 ali 6 KT),
- Epigrafika (5 ali 6 KT).

Pri dveh od treh predmetov študent oz. študentka v seminarju izdelava pisno seminarsko nalogo. Vsaka seminarska naloga je ovrednotena z 1 KT.

Modul 3 – Historična arheologija:

- Arheologija zgodnjega srednjega veka – izbrana poglavja (6 KT),
- Arheologija mlajših obdobj – izbrana poglavja (6 KT),
- izbirni predmet iz študijskih programov 1. in 2. stopnje Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete UL s področja srednjeveške oz. novoveške zgodovine oz. teorije zgodovine (5 KT).

Pri predmetih Arheologija zgodnjega srednjega veka – izbrana poglavja in Arheologija mlajših obdobj – izbrana poglavja študent oz. študentka v seminarju izdelava pisno seminarsko nalogo. Vsaka seminarska naloga je ovrednotena z 1 KT.

2. Dopolnilni predmeti (izbor 3 predmetov v obsegu 15 KT):

- Latinski teksti (5 KT),
- Daljinsko zaznavanje in geografski informacijski sistemi v arheologiji (5 KT),
- Geoarheologija s pedologijo (5 KT),
- Analize materialov (5 KT),
- Arheološka geofizika (5 KT).

Skupni obseg obveznosti pri predmetih stebra Izbirni – stroka znaša 49 KT, kar predstavlja 40,8 % vseh KT programa.

Zunanja izbirnost (steber programa Izbirni – širše)

Vključuje predmete, ki jih študent oz. študentka prosto izbira iz študijskih programov na drugih oddelkih Filozofske fakultete ali katere druge fakultete oz. univerze v Sloveniji ali v tujini. Predmeti morajo biti kreditno ovrednoteni. Študent oz. študentka lahko prosto izbira poljubno število t. i. zunanjih izbirnih predmetov v skupnem obsegu 13 KT. Seznam predlaganih izbirnih predmetov se spreminja glede na ponudbo drugih oddelkov Filozofske fakultete, drugih članic Univerze v Ljubljani, drugih slovenskih univerz in univerz v tujini. Študentom in študentkam bo kot pomoč pri izbiri letno ponujen seznam priporočenih zunanjih izbirnih predmetov.

Skupni obseg obveznosti pri predmetih stebra Izbirni – širše znaša 13 KT, kar predstavlja 10,8 % vseh KT programa.

Skupni obseg obveznosti pri vseh *izbirnih predmetih* je 62 KT oziroma 51,7 % vseh KT programa.

Mobilnost

Študent oz. študentka lahko do 30 kreditnih točk programa (semester študija, ne glede na obvezne ali izbirne enote) prenese iz katerega koli akreditiranega študijskega programa s področja arheologije, ki se izvaja na univerzah in visokih šolah – partnericah v programu Socrates-Erasmus idr. visokošolskih omrežjih.

11. Predstavitev posameznih predmetov (po vsebinskih sklopih)***Arheološka teorija in metodologija****Teoretska arheologija*

4 KT; 30 ur predavanj; obvezni predmet
nosilec: izr. prof. dr. Predrag Novaković

Predmet v prvem delu vsebuje pregled glavnih teorij znanosti (verifikacionizem, falsifikacionizem, Kuhnova teorija znanstvenih revolucij, teorija znanstvenih programov in Feierabendova teorija 'anarhične' znanosti), pregled razvoja hermenevtične in fenomenološke tradicije interpretacije (Schleiermacher, Droysen, Dilthey, Heidegger, Gadamer, Ricoeur). V drugem delu sledijo izbrana poglavja iz glavnih arheoloških epistemoloških in interpretativnih pristopov: nomotetično-deduktivna epistemologija in teorija srednjega dometa v ameriški novi arheologiji, postmoderna teorija v arheologiji, diskurz arheologije spolov, nacionalistični diskurz v arheologiji.

Arheološka stratigrafija in stavbna analiza

8 KT; 60 ur predavanj, 30 ur vaj; obvezni predmet
nosilec in soizvajalca: izr. prof. dr. Predrag Novaković, pred. Darja Grosman, asist. mag. Dušan Kramberger

Načela in problemi identifikacije in analize elementov arheološkega plastenja. Zveze med geološko in arheološko stratifikacijo. Študentje in študentke v obliki analize izbranih študijskih primerov spoznavajo različne tehnike in postopke arheološkega izkopavanja, probleme podepozitnih dogajanj in meddisciplinarno obravnavo arheološke stratigrafije. Poudarek je poleg tega na evalvaciji zajema podatkov in stratigrafski analizi, ki sta predpogoj za obravnavo najdb in ostankov, ter vzpostavitvi interne tipologije najdb. Predmet hkrati uvaja študente in študentke v probleme zajema prostorskih podatkov in dokumentiranja v analogni in digitalni obliki, strukturiranju najdiščnega arhiva in povezavi

z rezultati ostalih terenskih raziskav. Eksaktne analize stavbnih ostankov: arhitekturno-stratigrafske metode, metode in postopki drugih tehničnih, naravoslovnih, humanističnih in družboslovnih ved v analizi stavbne dediščine.

Terensko delo

6 KT; 60 ur vaj, 120 ur terenskega dela; obvezni predmet
nosilec in soizvajalci: izr. prof. dr. Predrag Novaković, pred. Darja Grosman, pred. Milena Horvat, doc. dr. Dimitrij Mlekuž, doc. dr. Matija Črešnar

Študentje in študentke so vključeni v različne oblike projektnega dela in izvajajo terenske raziskave, naučijo se postopkov priprave in izvedbe arheoloških izkopavanj. Sodelujejo v vseh fazah del in se usposabljaajo za izvajanje vseh postopkov. Sodelujejo v izkopavalni ekipi, kjer se srečujejo z definiranjem in obravnavo arheoloških depozitov, zajemom prostorskih podatkov in dokumentiranjem, obravnavo najdb in artefaktov ter meddisciplinarnimi raziskavami, ki potekajo med izkopavanjem. Poseben poudarek je na uvajanju študentov in študentk v samostojno odločanje o strategiji raziskave, izbiri postopkov ter vodenju skupin. Hkrati prevzemajo nadzor nad določenimi fazami del, skrbijo za vzporedne aktivnosti (delo z drugimi terenskimi skupinami, delo z obiskovalci) in po končanem terenskem delu izdelajo zaključno strokovno poročilo o opravljeni terenski raziskavi. V okviru terenskih vaj spoznavajo arheološka najdišča, delovišča in ustanove v Sloveniji in tujini.

Arheološka keramologija

5 KT; 15 ur predavanj, 45 ur vaj; obvezni predmet
nosilec in soizvajalca: red. prof. dr. Mihael Budja, pred. Milena Horvat, doc. dr. Matija Črešnar

Predmet obsega več tematskih sklopov: seznanjanje s pripravo najdb in dokumentacije za analizo – sortiranje, označevanje, grafična obdelava podatkov; detajlno seznanjanje s keramičnimi surovinami, tehnikami oblikovanja keramičnih izdelkov in njihovo površinsko dodelavo, krasilnimi tehnikami in tehnologijo žganja; tipologijo keramike in kriteriji, ki so bistvenega pomena za klasifikacijo keramike; urejenost keramičnega arhiva, tehnološki, oblikovni in kvantifikacijski obrazci; statistično vrednotenje podatkov, zbranih v podatkovnih bazah in priprava pridobljenih rezultatov za objavo.

Upravljanje z arheološko dediščino

5 KT; 20 ur predavanj, 40 ur seminarja; obvezni predmet
nosilka in soizvajalka: doc. dr. Jelka Pirkovič, doc. dr. Verena Vidrih Perko

I. Konservatorski del: sodobni koncepti arheološkega konservatorstva; izhodišča za programiranje in projektno vodenje; programsko-projektni ciklusi; strateško in izvedbeno načrtovanje varstva; analiziranje in vrednotenje prostora in arheološke dediščine; presoje vplivov na arheološko dediščino kot del razvojnega in prostorskega načrtovanja; načrtovanje arheoloških projektov; arheološka dediščina in turizem; upravljanje / gospodarjenje z arheološkimi območji; načrt upravljanja; upravljanje s tveganji; upravljanje z obiskovalci; interpretacija arheološke dediščine; upravljanje z arheološko dediščino pri prenovi mest; upravljanje z arheološko dediščino v območjih kulturne krajine.

II. Muzeološki del: poglobljeno spoznavanje muzeoloških načel in konceptov muzejske govorice in komunikacije; muzeografija (zbiranje, varovanje in hranjenje dediščine), koncept ekomuzeja in kibernetičnega muzeja. Sodobne metode muzeoloških razstavljanj in muzejskih dogodkov, muzealizacija arheološkega najdišča z okolico, prezentacija arheološke dediščine in njenega družbenega osmišljanja v vlogi historično-edukativnega, kulturno-identifikacijskega in ekonomskega dejavnika.

Arheološka obdobja

Modul 1 – Prazgodovinska arheologija

Arheologija paleolitika in mezolitika – izbrana poglavja

5 KT oz. 6 KT s seminarsko nalogo; 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilka: doc. dr. Simona Petru

Poglobljen pregled paleolitika po svetu. Paleolitik in mezolitik Slovenije in povezanost z Evropo, predvsem Balkanom, Apeninskim polotokom in Centralno Evropo. Problematika prehoda med srednjim in mlajšim paleolitikom v Evropi – prihod modernega človeka in izumrtje neandertalca. Teorije o kognitivnih sposobnostih neandertalca in modernega človeka ter teorije o razvoju simboličnega mišljenja pri človeku. Poglobljeno seznanjanje s kamenimi orodji. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Arheologija neolitika in eneolitika – izbrana poglavja

5 KT oz. 6 KT s seminarsko nalogo; 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilec: red. prof. dr. Mihael Budja

Izbrane teme s področja arheologije neolitika in eneolitika, ki vključujejo študij in analize (1) materialnih kultur in kontekstov; (2) kulturnih krajin, poselitvenih vzorcev in naselbinskih struktur; (3) pogrebnih ritualov in grobnih struktur; (4) kultov in zgodnjih religij; (5) umetnosti; (6) kognitivnih procesov; (7) razvoja tehnologij; (8) gospodarskih praks in prehrane; (9) arheogenetike, populacijskih in migracijskih dinamik ter (10) paleoekoloških determinant in klimatskih premen. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Arheologija kovinskih obdobj – izbrana poglavja

5 KT oz. 6 KT s seminarsko nalogo; 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilka: akad. red. prof. dr. Ljubinka Teržan

Predavanja v obliki izbranih poglavij iz bronaste in železne dobe, osredotočena na arheološko problematiko širšega področja od Kavkaza preko Balkanskega polotoka z Egejo in Apeninskega polotoka s severno Italijo do Srednje Evrope, predvsem alpskega in slovenskega prostora. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Modul 2 – Antična arheologija

Klasična arheologija – izbrana poglavja

5 KT oz. 6 KT s seminarsko nalogo; 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilec: izr. prof. dr. Bojan Djurić

Razvoj mest, mestnih funkcij in institucij, realiziranih v arhitekturi (javno / privatno, sveto / profano), mesta mrtvih in njih vloge v vsakdanjem življenju, proizvodnja podob, njihove funkcije in sistem njihovega jezika. Tehnike gradnje in oblikovanja v različnih materialih. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Rimska arheologija – izbrana poglavja

5 KT oz. 6 KT s seminarsko nalogo; 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilec: red. prof. dr. Božidar Slapšak

Izbrana poglavja iz rimske arheologije. Predavanja in seminarji spremljajo raziskovalno delo katedre. Poglobljeno se predstavi stanje in teoretska umeščenost vedenja o izbrani temi in preskusijo raziskovalni pristopi in postopki. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Epigrafika

5 KT oz. 6 KT s seminarsko nalogo; 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilec: doc. dr. Milan Lovenjak

Začetki in zgodovina vede. Sistemizacija, institucije in delovna orodja vede. Sistem okrajšav na rimskih napisih, transkripcijski znaki pri objavah napisov, korpusi. Jeziki antičnega sveta. Pisave. Paleografija. Onomastika – rimska in etnična imena. Imenske formule (državljska, pregrinska, osvobodilna, suženjska). Prozopografija. Senatorske in viteške kariere (*cursus honorum*) v civilni in vojaški sferi. Cesarska nomenklatura. Organizacija rimske vojske, upravni aparat rimskih provinc, municipalna uprava, organizacija carinske službe. Posamezne kategorije napisov: posvetilni, častni, nagrobni, gradbeni napisi, miljniki, vojaške diplome, napisi na uporabnih predmetih – *instrumentum*. Datiranje in komentiranje napisov. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Modul 3: Historična arheologija

Arheologija zgodnjega srednjega veka – izbrana poglavja

6 KT (s seminarsko nalogo); 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilec in soizvajalec: red. prof. ddr. Andrej Pleterški, doc. dr. Ladislav Ciglencečki

Podrobna obravnava provinc Mediteranski Norik, Panonia Savia, Dalmacija ter Histria et Venetia in spreminjajoče se poselitvene slike, ki prav tem prostoru variira in kaže mnoge specifične oblike. Poglobljen uvid v materialno kulturo na nekaterih pomembnejših najdiščih, ki v kar največji možni meri odražajo njihov kompleksen etnični značaj in z dinamiko razvoja najbolje ponazarjajo čas zatona antike. Terezijanski, jožefinski, franciscejski kataster kot povezovalni člen med pisnimi viri o posestnih razmerah (lastniške listine, urbarji), toponimi kot jezikoslovnimi viri, ljudskim izročilom, ki je povezano s prostorskimi točkami, prostorom kot proizvodom historičnih procesov in arheološkimi ostalinami v tem istem prostoru. Arheologija pravljic. Strukturiranje podatkovnih zbirk, uporaba obstoječih, analiza zbranih podatkov in iskanje skritih informacij. Prostorske analize. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Arheologija mlajših obdobj – izbrana poglavja

6 KT (s seminarsko nalogo); 30 ur predavanj, 30 ur seminarja; izbirni predmet nosilka:izr. prof. dr. Katarina Katja Predovnik

Izbrane teme s področja historične arheologije: poselitvene strukture, gospodarstvo (subsistenčne dejavnosti, rudarstvo, obrtna proizvodnja, trgovina idr.), religije in verovanja, odnos do smrti in pokop v srednjem in novem veku, arheologija kolonializma, industrijska arheologija. Razmerja med pisnimi in materialnimi viri. Možnosti socialnih interpretacij materialnih (arheoloških) virov z uporabo sodobnih arheoloških teorij in konceptov. Seminar dopolnjuje predavano snov in neposredno uvaja v metodologijo stroke, v strokovno in znanstveno delo.

Dopolnilni predmeti

Latinski teksti

5 KT; 60 ur lektorskih vaj; izbirni predmet
nosilka: Barbara Šega Čeh, lektorica

Latinska sintaksa: odvisniki – vprašalni, oziralni, posledični, namerni, vzročni, časovni, pogojni, dopustni in primerjalni.

Konstrukcije (pregledno): accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo, participium coniunctum, ablativus absolutus, gerundivni sklad, relativna zveza.

Prevajanje: branje in prevajanje odlomkov izvirnih besedil, tematsko izbranih v skladu z vsebinami arheološke stroke.

Rimska civilizacija in kultura: pregled zgodovinskih in geografskih okvirov ter družbenega, kulturnega ter civilizacijskega okolja v antiki (v skladu z izbranimi besedili).

Daljinsko zaznavanje in geografski informacijski sistemi v arheologiji

5 KT; 15 ur predavanj, 30 ur vaj (projektno delo), 15 ur seminarja; izbirni predmet
nosilec in soizvajalka: izr. prof. dr. Predrag Novaković, pred. Darja Grosman

Tehnike daljinskega zaznavanja s posebnim poudarkom na aerofotografiji, načela splošne aerofotografije in specialne arheološke aerofotografije, delo z gradivom iz historičnih arhivov, načrtovanje tematskih rekognosciranj iz zraka, analiza okoljskih in prostorskih podatkov. Praktični del je namenjen seznanjanju z različnimi oblikami posnetkov (vertikalnimi, poševnimi, stereo pari), nosilci (filmi, kontakti, digitalnimi formati), z osnovami digitalne obdelave slik ter s problemi lociranja, rektifikacije in kartiranja posameznih vsebinskih in tematskih sklopov v digitalnem okolju geografskih informacijskih sistemov (GIS). Osnove in filozofija GIS, praktično delo z GIS (zajemanje in primarna obdelava kartografskih podatkov, osnovne manipulacije s podatkovnimi sloji: reklasifikacija, izdelava digitalnega modela reliefa, izdelava drugih tematskih podatkovnih slojev, georeferenciranje, pretvorba vektorskih v rasterske zapise in obratno...), glavne analitične tehnike (binarne karte, algebra kart, izdelava kart pogleda iz lokacije, iskanje optimalnih poti v prostoru, izdelava kart trendov, kombiniranje kartografskih podatkovnih slojev z bazami podatkov).

Geoarheologija s pedologijo

5 KT; 30 ur predavanj, 30 ur vaj; izbirni predmet
nosilec in soizvajalka: doc. dr. Branko Mušič, doc. dr. Helena Grčman

Osnove geološkega kartiranja kot temeljnega dokumenta o naravnem okolju. Pomen litostratografskih in strukturno-geoloških enot za ugotavljanje naravnega potenciala regije. Poudarki so na nekovinskih in kovinskih mineralnih surovinah, vodnih virih in poljedelski izrabljivosti zemljišč. Razlage oblikovanosti površja v odvisnosti od litologije in tektonike ter definiranje geografsko in geološko pogojenih krajinskih sistemov oziroma pedosekvenc. Osnove petrologije, petrogeneze in klasifikacije kamnin. Spoznavanje paleookolja v kvartarju in potenciala za človekovo izrabo prostora. Značilnosti sedimentacije. Povezava arheologije, geologije in pedologije, pomen za arheologijo.

Tla kot trifazni sistem, vertikalna in lateralna variabilnost. Morfološke lastnosti tal. Tlotvorni dejavniki: matična podlaga in preperavanje, talne lastnosti in podnebje, uporabnost tal za paleoklimatske interpretacije, kopičenje in razgradnja organskih snovi, sinteza humusa, izotopske analize humusa za potrebe datiranja in paleookolske interpretacije. Paleotla – prepoznavanje v stratografskih stolpcih. Mikromorfologija tal kot orodje za prepoznavanje paleotal in človekovih dejavnosti ali paleookolske interpretacije. Tlotvorni procesi: transformacije in translokacije tal. Klasifikacija tal: opisovanje, vzorčenje in klasifikacija tal na terenu, laboratorijske analize (standardna pedološka analiza in analize za potrebe arheoloških interpretacij).

Analize materialov

5 KT; 30 ur predavanj, 30 ur vaj; izbirni predmet
nosilka in soizvajalca: red. prof. dr. Breda Mirtič, doc. dr. Tom Levanič

Poudarek je na treh vsebinskih sklopih: dendrokronologija, mineralogija in arheometalurgija. Spoznavanje glavnih naravoslovnih (mineraloških, arheometalurških in dendroloških) metod za določanje lastnosti materialov in njihovega pomena za arheološko interpretacijo.

Prepoznavanje kamnitih, keramičnih, kovinskih, steklenih in lesenih arheoloških artefaktov, historičnih ometov in pigmentov oziroma njihovih kemičnih in fizikalnih lastnosti z uporabo petrografskih, mineraloških in kemičnih preiskovalnih metod za določanje izvora, sestave in datacijo.

Arheološka geofizika

5 KT; 30 ur predavanj, 30 ur vaj; izbirni predmet
nosilec: doc. dr. Branko Mušič

Teoretska izhodišča geofizikalnih metod in uveljavljenih tehnik za odkrivanje izbranih tipov arheoloških ostankov v različnih naravnih okoljih (geoelektrična upornostna metoda, metoda lastnih potencialov, megnetna metoda, metoda magnetne susceptibilnosti, elektromagnetna metoda, georadarska metoda, seizmična metoda in termična metoda). Tehnike za razčlenjevanje kvartarnih sedimentov (geoelektrično sondiranje in tomografija, karotažna in seizmična refrakcijska metoda). Izhodišča za kvalitativno in kvantitativno interpretacijo ter postopki direktne in inverzne 2D in 3D interpretacije. Primeri geofizikalnih raziskav z uporabo večmetodnega pristopa v različnih arheoloških kontekstih in naravnih okoljih. Praktične vaje na arheoloških najdiščih.

Magistrsko delo (1 in 2)

5 + 25 KT; 10 + 20 ur individualnih konzultacij; obvezno

Magistrsko delo študent oz. študentka pripravlja v dogovoru z izbranim mentorjem oz. mentorico na dogovorjeno temo. Sodelovanje z učiteljem – mentorjem magistrskega dela poteka v obliki individualnih konzultacij. V 3. semestru študija študent oz. študentka izdelava pisno dispozicijo magistrskega dela, ki je ovrednotena s 5 KT, v 4. semestru pa napiše in na javnem zagovoru predstavi magistrsko delo, ovrednoteno s 25 KT, v katerem zaokroženo in poglobljeno obravnava izbrano tematiko.